

**СЕКЦІЯ 3:
ОПТИМІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

Андросюк В. Г.,
кандидат психологічних наук, професор,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем
психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ

Захаренко Л. М.,
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем
психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ

ПЕРЕМОВИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Згідно з ст. 3 Конституції України найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека [1]. Ідея гуманізму (від лат. *humanitas* – людяність) базується на визнанні людини як найвищої цінності.

Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

Перемовини із правопорушниками як один із ненасильницьких способів боротьби з правопорушеннями входять до системи заходів, спрямованих на попередження, розкриття та розслідування правопорушень, а також є складовою частиною тактичних операцій в криміналістичній, оперативно-розшуковій та кримінально-процесуальній діяльності. Можна виділити такі різновиди перемовин поліцейських із правопорушниками [3, с. 4–5]:

- *перемовини в ситуації досудового розслідування* (здійснення слідчим психологічного впливу на різні категорії учасників процесу розслідування (підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого);
- *перемовини в оперативній роботі* (професійне спілкування оперуповноваженого з об'єктами оперативної уваги);

- *перемовини при здійсненні превентивної діяльності* (професійне спілкування поліцейських підрозділів превентивної комунікації з населенням, учасниками дорожнього руху, особами, що перебувають на профілактичних обліках, неповнолітніми, учасниками масових заходів, спрямоване на виявлення, попередження, припинення адміністративних та кримінальних правопорушень);

- *перемовини із засудженими* (при цілеспрямованому доборі та реалізації системи групових та індивідуальних форм, методів психологічного впливу з метою найбільш ефективної корекції їх поведінки);

- *перемовини у випадках, пов'язаних із спробами вчинення суїциду* (ведення кризовими перемовниками Національної поліції діалогу з потенційним суїцидентом, з метою запобігання вчиненню ним самогубства);

- *перемовини під час проведення спеціальних операцій* (ведення кризовими перемовниками Національної поліції діалогу з особами, які розшукуються, установлюються, підлягають затриманню, з метою зміни їх поведінки, відмови від вчинення злочинів, добровільної здачі та звільнення заручників).

Останніми двома різновидами перемовин будуть займатися кризові перемовники Національної поліції. Наказом Національної поліції № 244 від 26.03.2021 року було оголошено конкурсний відбір № 4794 на посаду кризовий перемовник в Національній поліції [4]. Згідно з описом вакансії, до основних службових обов'язків кризових перемовників входить *ведення перемовин під час проведення спеціальних операцій, пов'язаних із захопленням заручників, викраденням людей, погрозами вчинення збройних нападів, убивствами, вибухами, підпалами, масовими отруєннями, активною протидією злочинцями заходам з їх затримання тощо, а також у випадках, пов'язаних із спробами вчинення суїциду.*

Даний конкурс був відкритий для поліцейських середнього складу поліції, які мають вищу освіту освітнього ступеня магістр (спеціаліст), досвід практичної роботи не менше одного року в Національній поліції чи інших правоохоронних органах, вільно володіють українською мовою. Бажаними якостями та навичками було визначено обізнаність кандидатів на посади з питань кримінальної психології та психології тероризму, володіння іноземними мовами, знання нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліцейських, зокрема щодо застосування превентивних поліцейських заходів та заходів примусу, знання тактики проведення поліцейських спеціальних операцій, а також організаторські здібності, аналітичне мислення, спостережливість, спроможність до сугестії, стресостійкість тощо.

Конкурсний відбір кандидатів на посади включав етапи прийому документів, проходження військово-лікарської комісії, психологічного тестування, співбесіди. Планувалося заповнити 78 вакансій (по три в апараті Національної поліції, ГУ НПУ в областях та м. Києві). Конкурсний відбір тривав з 14 травня по 16 липня 2021 року.

Зважаючи на вищевикладене, наразі актуальним завданням є підготовка кризових перемовників з числа тих поліцейських, хто пройшов конкурсний відбір. Професійно-психологічна підготовка кризових перемовників повинна включати:

1. Професійне навчання за профільною спеціалізованою освітньо-професійною програмою підготовки кризових перемовників.

Важливим є набуття кризовими перемовниками знань із кримінальної психології та психології тероризму (про що зазначено у бажаних навичках та якостях кандидатів), а також конфліктології, загальної психології, ефективної комунікації, психології девіантної поведінки, психології суїцидальної поведінки, кризових перемовин.

2. Організація, проведення командно-штабних і тактико-спеціальних навчань та тренувань; професійна підготовка кризових перемовників за міжнародними стандартами.

Є важливими з огляду на те, що перемовини з терористами кардинально відрізняються від перемовин у інших сферах професійного спілкування поліцейських та можуть відбуватися під час проведення спеціальних операцій в ситуації захоплення заручників (звільнення заручників) або без захоплення заручників.

3. Проведення короткострокового (спеціалізовані навчальні курси, семінари-тренінги тощо) і довгострокового (не рідше одного разу на три роки) підвищення кваліфікації кризових перемовників на базі закладів вищої освіти МВС України.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 із змінами. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Захаренко Л. М., Давидова О. В. Психотехнології ведення перемовин із правопорушниками: метод. рекомендації / за заг. ред. О. І.Мотляха. Київ, 2020. 69 с. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18590>
4. Конкурс № 4794 на посаду кризовий перемовник у НП України // Відкриті конкурси на вакансії в Національній поліції України. URL: https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=recruitment/process_recruitment&id=4794